

Довженко О. А, Березняк О.П.

Сумський національний аграрний університет

Формування професійної компетентності сучасного фахівця

Одним із наріжних завдань системи сучасної вищої освіти є її перехід до творчих, проблемних методів навчання і виховання, які забезпечують формування компетентного фахівця. Відповідно до особистісно-орієнтованої парадигми освіти та відповідних директивних документів, метою професійної підготовки будь-якого спеціаліста має бути формування фахово-компетентної, творчої особистості.

З'ясовано, що оскільки професійна компетентність сучасного фахівця виходить за рамки, окреслені особливостями його фаху, то виявляється потреба у формуванні спеціаліста взагалі, що характеризується уніфікованим набором загально-професійних та життєвих якостей, на базі яких отримують становлення інші більш специфічні та вузькопрофесійні аспекти людини. Тому процес формування компетентного спеціаліста входить у контекст формування особистості. Відповідно, цей процес у своїх суттєвих рисах має бути особистісно центрованим та орієнтуватися на три сфери реалізації цієї особистості: сфера суб'єкта; сфера взаємодії людини з іншими людьми; сфера діяльності людини. У всіх цих сферах важливими є якості особистості, що і зумовлює потребу у процесі формування компетентного спеціаліста орієнтуватися на його особистість.

Професійну компетентність сучасного спеціаліста (як готовність на високому професійному рівні виконувати свої посадові та фахові обов'язки відповідно до сучасних теоретичних та практичних надбань і досвіду, наближених до світових вимог та стандартів) доцільно розглядати у єдності трьох її

компонентів: мотиваційно-ціннісного, предметно-практичного та саморегулятивно-вольового, які є одночасно і аспектами особистості.

На основі узагальнення літературних джерел з проблеми дослідження нами визначено структуру ПК майбутніх фахівців, що має такі компоненти: компетенції у сфері професійної діяльності; компетенції в інших сферах професійної діяльності; інформаційно-комп'ютерна компетенція; комунікативна компетенція; іншомовна комунікативна компетенція; компетенція у сфері самовизначення і саморегуляції); виробничо-діяльнісна компетенція.

Ефективність застосування компетентнісного підходу у професійній підготовці майбутніх фахівців забезпечується низкою педагогічних умов. На основі аналізу та узагальнення педагогічного досвіду з досліджуваної проблеми, ми об'єднали педагогічні умови формування ПК у чотири взаємопов'язаних між собою блоки: організаційні, методичні, технологічні, акмеологічні.

Організаційні педагогічні умови передбачають організацію навчального процесу з метою підвищення рівня компетентності: визначення критеріїв та рівнів ПК; визначення груп умінь, які повинен мати компетентний фахівець ; створення компетентнісної моделі фахівця; визначення цілей і завдань навчальних курсів на базі компетентнісної моделі фахівця; розробка компетентнісно-зорієнтованих програм фахових дисциплін, де до кожного модуля подано перелік компетенцій, що формуються через його опанування ; визначення показників оцінювання компетентності.

Методичні містять: коригування змісту навчальних занять відповідно до цілей компетентнісного підходу; інтеграцію різноманітних дисциплін, спецкурсів ; проектування викладачем навчального процесу, яке передбачає розробку змісту лекцій, практичних занять, завдань для самостійної роботи студентів з метою формування ПК; відображення у змісті навчання професійно

спрямованої структурованої інформації проблемного характеру; професійно-обґрунтований вибір мотивів та цілей навчального процесу в контексті потрібної якості знань, умінь і навичок з предмету; виконання реальних проектних завдань та програм, спрямованих на вдосконалення професійної діяльності, забезпечення конкурентоспроможності продукту праці .

Технологічні: коригування відповідно до цілей компетентнісного підходу контрольньо-оцінювальних підходів до результатів навчання; використання практико-орієнтованих технологій, інтерактивних форм і методів навчання, підбір технічного оснащення занять; застосування міжпредметних зв'язків .

Акмеологічні (психолого-педагогічні) містять: створення системи стимулювання та мотивації: посилення інтересу до вдосконалення і формування ПК; оптимальний підбір матеріалу з метою зміцнення всіх складових мотивації (потреб, інтересів, емоцій); добір відповідних навчальних матеріалів, що мають творчий характер, стимулюють розумову активність студентів; стимулювання самостійного опанування знань; заохочення до розвитку творчої ініціативи у комунікативній діяльності; створення атмосфери співпраці та співтворчості між усіма учасниками освітнього процесу; формування відповідних професійних цінностей щодо відповідальності за результати праці, особистісного сприйняття професійних проблем і завдань ;формування комунікативності особистості, її здатності до відкритого спілкування, налагодження міжособистісних стосунків, формування критичного підходу майбутніх фахівців у процесі спілкування як до самого себе, так і до своїх висловлювань, рівня й якості свого мовлення, а також до таких самих показників професійної діяльності ділового партнера ; формування функціональних професійних знань і вмінь; опанування у професійній діяльності сучасних технологій особистісного впливу на якість економічної діяльності .

